

HET

WOORD GRAPTO GRAM

door
*Wisse
Beets*

van de Volkskrant

BOEK

Vol puzzels,
grapjes, leuke
tekeningen,
verhalen en
specials.

met illustraties van *Merej Corduwener*

NIEUW: Puzzelen én lachen!

Voorwoord

Het concept puzzelen is vreemd. Een puzzelmaker zadelt een puzzelaar op met lastige, onnodige problemen. De puzzelaar wringt vrijwillig zijn hersenpan uit en noemt het ontspanning. De geplaagde, getormenteerde puzzelaars krijgen geen vergoeding voor hun werk. Sterker: ze betalen zelf, voor boekjes zoals dit.

Misschien komt het omdat de vraagstukken in een puzzel overzichtelijker en prettiger zijn dan die in het gewone leven. Ze hebben altijd een logisch en ondubbelzinnig juist antwoord, dat een week later in dezelfde krant wordt gepubliceerd. Een schril contrast met de vragen des levens. Een Tibetaans rund met een J is nou eenmaal makkelijker te vinden dan een partner of een roeping, waarvan je zelfs geen beginletter krijgt.

Ik puzzel dus ook al jaren. Zo probeerde ik vaak met vrienden het cryptogram van de Volkskrant op te lossen. Dat lukte eigenlijk nooit. Na de drie makkelijkste opgaven verzandden we steevast in te vergezochte taalkronkels en lachbuien, mijlenver van de door de puzzelmakers beoogde antwoorden. De vruchten van ons falen waren nieuwe woorden en personages. Zo ontstond Kurt CoBain Marie: grungeheld en chocolade-smeltende keukenprins. En de quichedrempel: de groententaart waar politieke partijen overheen moeten kunnen stappen om aanspraak te maken op een zetel.

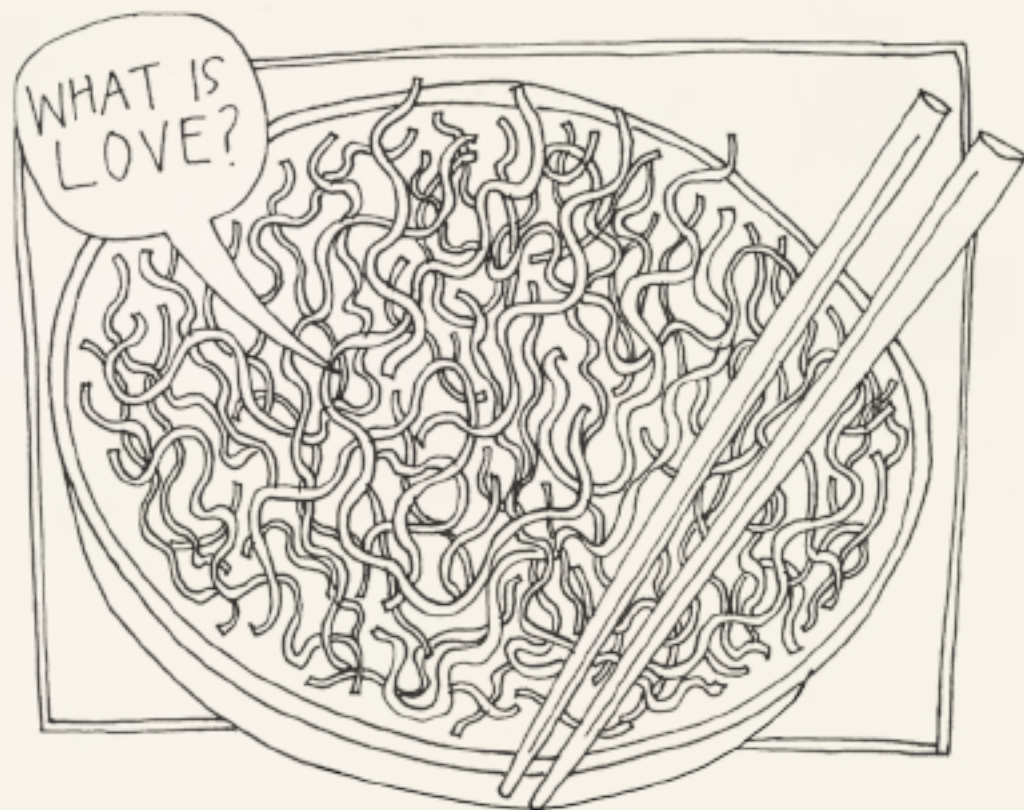
Woordgrappen zijn misschien niet de hoogste vorm van humor. Ze hebben geen opbouw, geen verhaal, geen plottwist of groots doordacht statement. Maar de combinatie van een serieuze, puzzelachtige omschrijving met een flauwe woordgrap werkt soms als een klein maf pijltje dat, als je niet oppast, precies in je lachspier schiet. Voor al als twee werelden worden samengevoegd die in een heel ander deel van de hersenen zitten. The catcher in the RAI. De zeehondencrash. Bambigu. Ik begon ze op te schrijven en het werd al gauw een flinke lijst.

De grappenlijst en mijn puzzeldrift bestonden een tijdje naast elkaar, totdat ze in 2018 samensmolten in het Woordgraptogram. Hopelijk be-

zorgen mijn puzzels ook jou weer onvoorziene taalkronkels en lachbuien. Zo houden we elkaar lekker bezig.

In dit boekje vind je gebundeld: de 100 best gelukke puzzels, 10 gloednieuwe themapuzzels en vele schitterende, speciaal gemaakte woordgraptekeningen. En als kers op de taart een zelfgemaakt cryptogram. Als een ode aan de puzzel die dit allemaal heeft veroorzaakt. Heel veel plezier met puzzelen. Stuur de oplossingen uiteraard niet in.

door
**Wisse
Beets**

DON'T HURT MIE

Hoe werkt het boek?

Hoe werkt de puzzel? Elke puzzel bestaat uit 13 tot 16 woordgrapraadsels, waarvan 1 verticaal. Het is handig om eerst het verticale raadsel op te lossen, dan heb je meteen een lettertje van alle horizontale antwoorden. Het antwoord van een woordgrapraadsel is eigenlijk altijd een niet-bestaand woord. Ingrediënten van dat woord komen als het goed is niet terug in de vraag. Een voorbeeld waar je misschien weleens van gehoord hebt. Land boven Duitsland dat opeens weg is: **Verdwenemarken**.

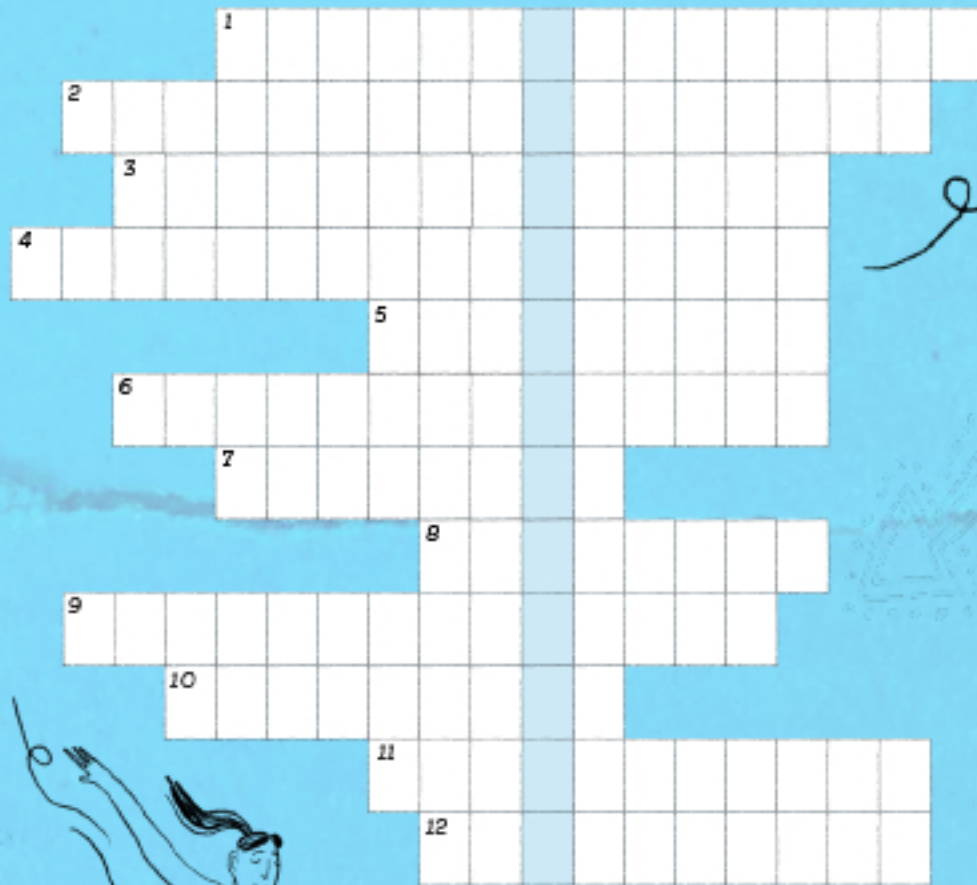

Je mag gewoon met een pen in het boek schrijven. Of met een potlood. En er zijn nog andere methodes waar over je meer kunt lezen op de volgende bladzijdes. De antwoorden van de puzzels staan in de antwoordenblokjes verspreid door het boek. Hou je wel van woordgrappen maar niet zo van puzzelen? Dan kun je gewoon meteen de antwoordenblokjes lezen.

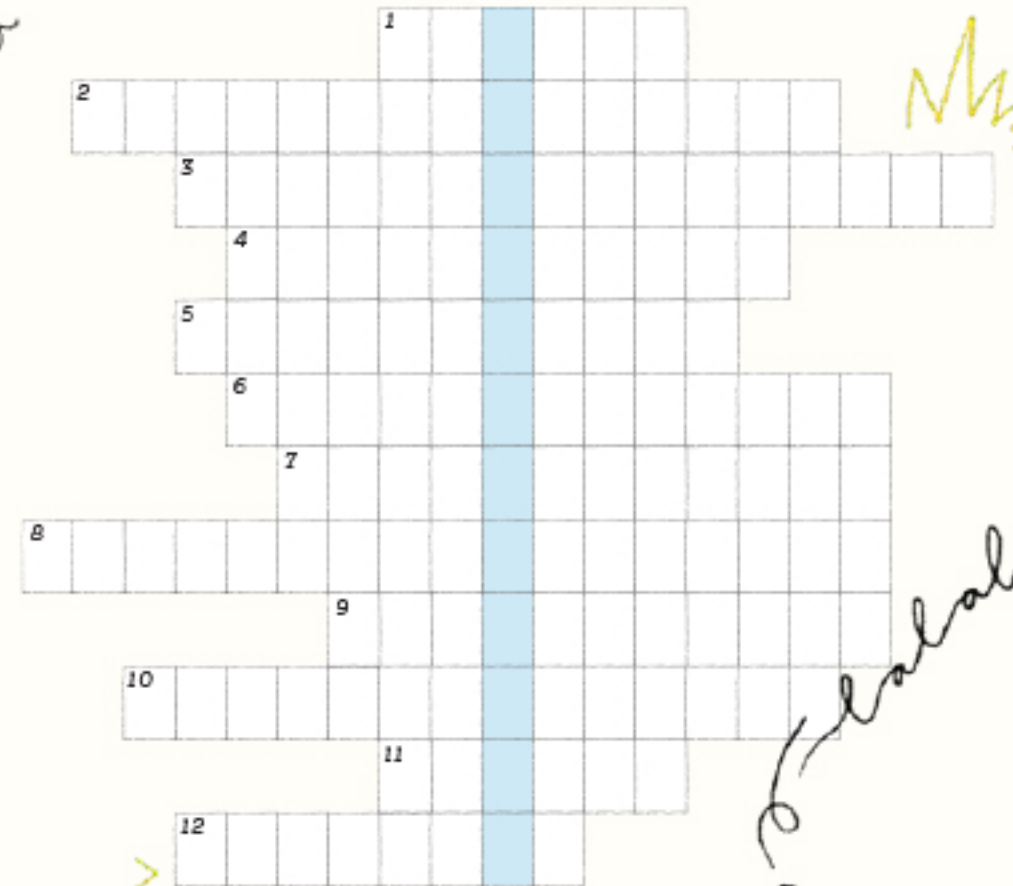
Tip: gebruik in dat geval de invulvakjes van de puzzels voor bijvoorbeeld recepten, telefoonnummers of een zelfbedacht spelletje.

Veel plezier!

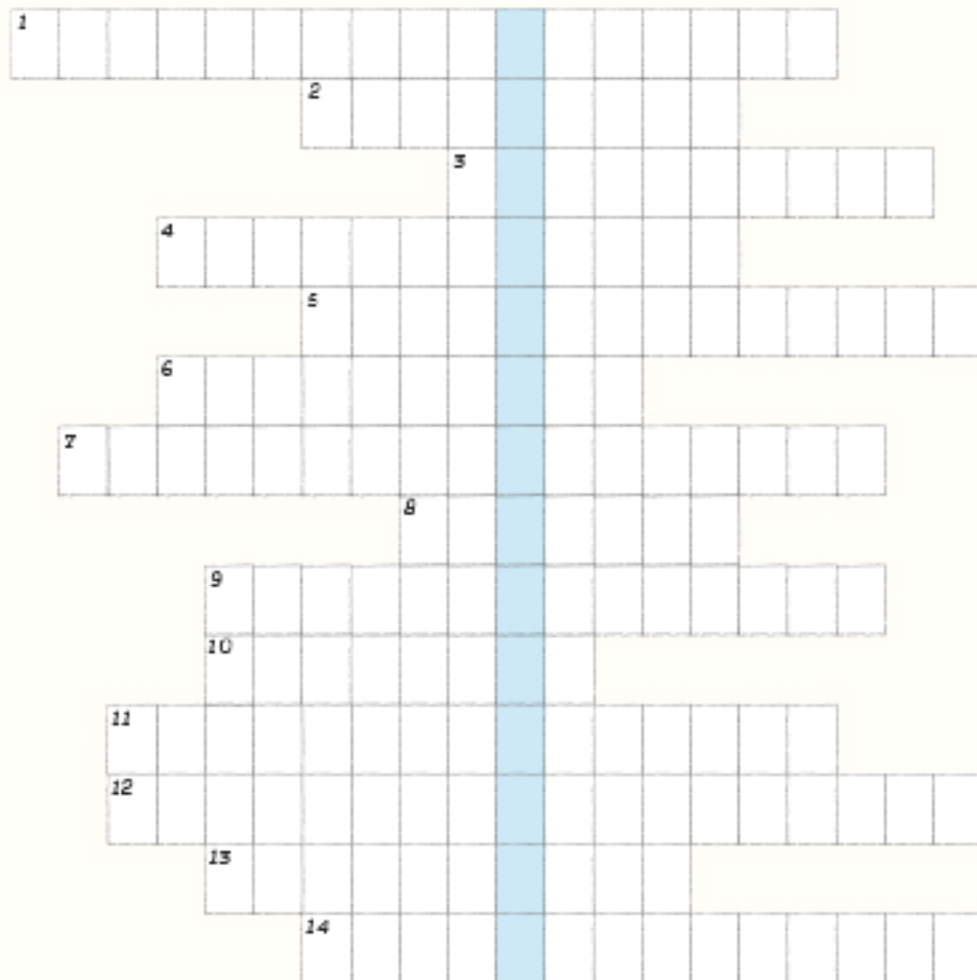
VERTICAAL: Hippe zak voor op je middel in de vorm van een imposant Indiaas mausoleum 1. Sport waarbij groepje mensen rondjes schaatst in herenondergoed 2. Gemeentelijkgroenverzorgers die de vegetatie kussen 3. Meest onnozele wintersport, beoefend in basiliek in Parijs 4. Morele volkverplichting zonder vlees 5. Jarenzestigsurfpopband die vaak peukje vraagt 6. Straf waarbij ambtenaren niet naar buiten mogen 7. Dick Bruna's personage is een veel gegeten vis 8. Het geluid dat je hoort als je een maandelijks bloedopvanger in het water gooit 9. Fruitbier dat volksvertegenwoordiging op lokaal niveau verzorgt 10. Klein, rond, Hollands-Japans gebakje gevuld met slagroom en een stukje vis 11. Nederlands tweeslachtig warenhuis 12. Italiaanse worstvloer (makkelijk te leggen)

VERTICAAL: Het uitkramen van witruimten door een ezels 1. Verrader van Jezus is lekker bij de aardappels 2. Herbruikbare hoes voor kuiltje in je buik 3. Dressoir van cacao 4. Explosief dat afgaat wanneer de klok een uur vooruit gaat 5. Lied van Madonna over de aanvoerder van het Nederlands voetbalelftal die voor het eerst wordt aangeraakt 6. Onderdoorgang Noordzeekanaal voor grote kipachtige 7. Moeilijke puzzel (soort woordgraptogram zonder humor) die Jezus in zijn eerste bedje oploste 8. Zuur Mexicaans melkgerecht met vlees 9. Pot gesmolten steen als sierverlichting (die smaakt naar Turks toetje) 10. Plotselinge angst die zich uit als een stotterende tostipistolet 11. Roofvogel en gecasteerde stier zijn samen Grieks vlees 12. Ouderwets woord voor bed voor Engelse dames

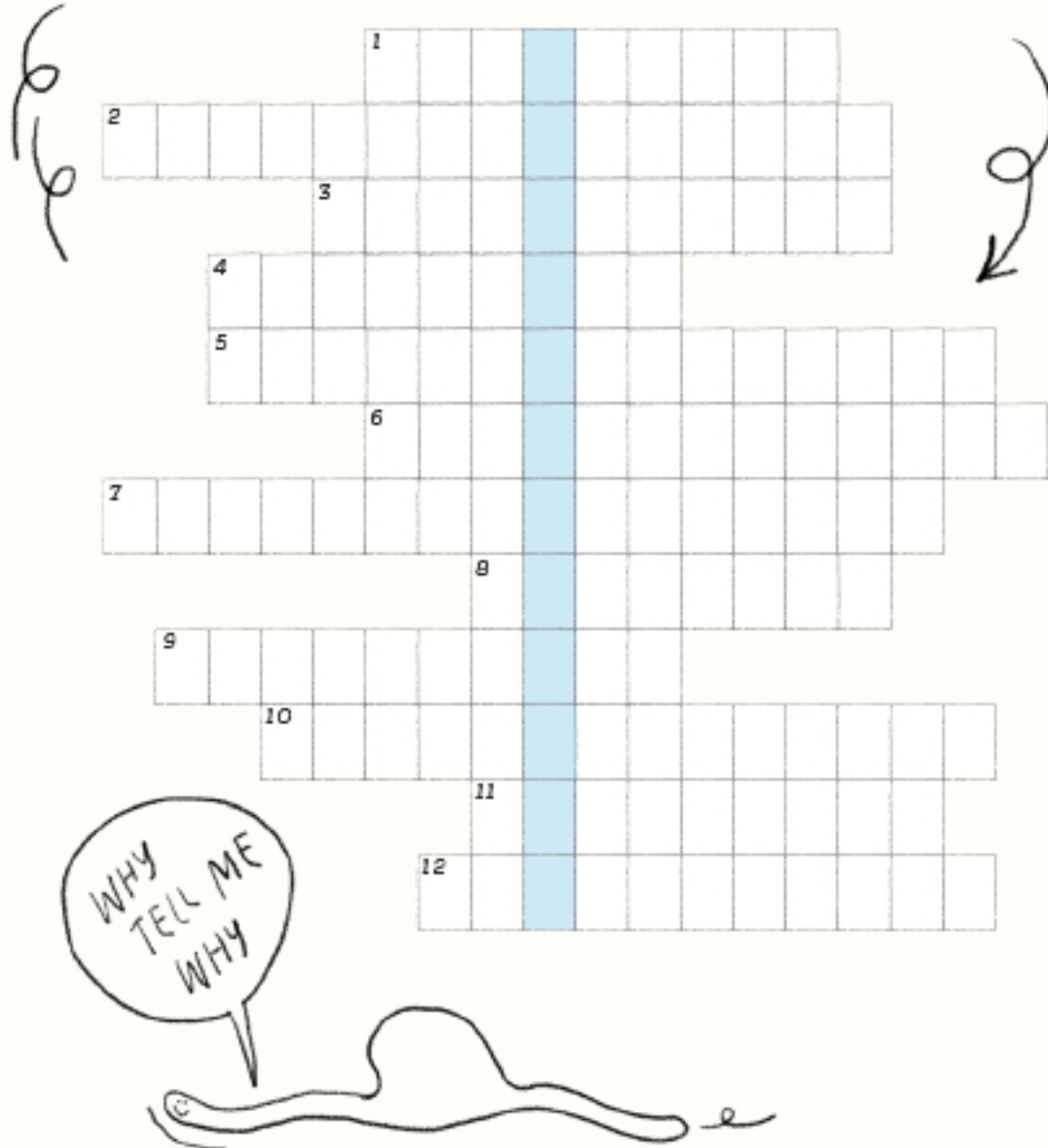

VERTICAAL: Het idee van samenwerkende fruitmoes 1. Houding van koningsdochters die slechts gaan voor minimaal benodigd resultaat 2. Type werk waarbij Hongaarse premier van 9 tot 5 achter computer zit 3. Baltisch ei-land 4. Vriend om getallenspel mee te doen die ook boezemomvang aangeeft 5. Lange groente met winsttoegmerk 6. Kaart waarmee je gratis naar alle Engelstalige sequels mag 7. Tegel met imperatief 8. Old school hiphopclan die graag Argentijnse dans doet 9. Hoe noem je een kreeft die een ander sterrenbeeld bedient om gewicht te bepalen? 10. Scheppingsverhaal zonder winnende opslag 11. Met veel ambtelijk gedoe in voormalig Joegoslavië 12. Vraag en aanbod bepalen de prijs op de Koningsdagkraampjes 13. Schuingedrukte geslachtsziekte 14. Zanger van hits als Zelfs je naam is mooi en Golddigger.

CAMPINGUIN

VERTICAAL: Eénbultig wezen dat uitlegt waarom 1. Sprookjeskoeien die geld onder je kussen leggen 2. De twee eerste aardbewoners in verband met een ramp naar een andere plek brengen 3. Schepper die niet van dichtbij op doel schiet 4. Hoge en rustige kermisattractie met varkensvetcabines 5. Iets met ongeveer de omvang van het steelpannetje 6. Geel zuivelproduct met holtes die het mogelijk maken sneller dan het licht te reizen 7. Iemand die bonushoofdprijzen boetseert en in de oven doet 8. Labyrint dat je door moet om bij aanbeden figuur te komen 9. Kanaal waarover vrouwschaapjes mensenbaby's komen brengen 10. Als een wijk verhipt omdat er meer rijke politie komt wonen 11. Poëtische honingmakers zijn nooit ver 12. Ondanks de vrouw van je broer

VERTICAAL: Middelzakje in de vorm van een imposant Indiaas mausoleum – **HEUPTAJMAHAL** 1. Sport waarbij groepje mensen rondjes schaatst in herenondergoed – **BOXERSHORTTRACK** 2. Gemeentelijkgroenverzorgers die de vegetatie kussen – **PLANTZOENENDIENST** 3. Meest onnozele wintersport, beoefend in basiliek in Parijs – **SACRECOEURLING** 4. Morele volksverplichting zonder vlees – **VEGABURGERPLICHT** 5. Jarenzestigsurfpopband die vaak peukje vraagt – **BIETSBOYS** 6. Straf waarbij ambtenaren niet naar buiten mogen – **STADHUISARREST** 7. Dick Bruna's personage is een veel gegeten vis – **TONIJNTJE** 8. Het geluid dat je hoort als je een maandelijks bloedopvang in het water gooit – **TAMPLONS** 9. Fruitbier dat volksvertegenwoordiging op lokaal niveau verzorgt – **GEMEENTERADLER** 10. Klein, rond, Hollands-Japans gebakje gevuld met slagroom en een stukje vis – **ROOMSUSHI** 11. Nederlands tweeslachtig warenhuis – **HEMAFRODIET** 12. Italiaanse worstvloer (makkelijk te leggen) – **SALAMINAAT**

VERTICAAL: Het uitkramen van witruimten door een ezels – **SPATIEBALKEN** 1. Verrader van Jezus is lekker bij de aardappels – **JUSDAS** 2. Herbruikbare hoer voor kuiltje in je buik – **NAVELVERPAKKING** 3. Dressoir van cacao – **CHOCOLADENKASTJE** 4. Explosief dat afgaat wanneer de klok een uur vooruit gaat – **ZOMERTIJD BOM** 5. Lied van Madonna over de aanvoerder van het Nederlands voetbalelftal die voor het eerst wordt aangeraakt – **LIKEAVIRGIL** 6. Onderdoorgang Noordzeekanaal voor grote kipachtige – **KALCOENTUNNEL** 7. Moeilijke puzzel (soort woordgraptogram zonder humor) die Jezus in zijn eerste bedje oploste – **KRIBBETOGRAM** 8. Zuur Mexicaans melkgerecht met vlees – **CHILICONKARNEMELK** 9. Pot gesmolten steen als sierverlichting (die smaakt naar Turks toetje) – **BAKLAVALAMP** 10. Plotselinge angst die zich uit als een stotterende tostipistolet – **PANINIEKAAANVAL** 11. Roofvogel en gecastreerde stier zijn samen Grieks vlees – **GIEROS** 12. Ouderwets woord voor bed voor Engelse dames – **LADYKANT**

VERTICAAL: Het idee van samenzwervende fruitmoes – **COMPOTETHEORIE** 1. Houding van koningsdochters die slechts gaan voor minimaal benodigd resultaat – **PRINZESJESCULTUUR** 2. Type werk waarbij Hongaarse premier van 9 tot 5 achter computer zit – **KANTORBAN** 3. Baltisch eiland – **OMELETLAND** 4. Vriend om getallenspel mee te doen die ook ook boezemomvang aangeeft – **RUMMICUPMAAT** 5. Lange groente met winsttoogmerk – **KOMKOMMERCIEEL** 6. Kaart waarmee je gratis naar alle Engelstalige sequels mag – **PASPARTWO** 7. Tegel met imperatief – **GEBIEDENDEWIJSHEID** 8. Old school hiphopclan die graag Argentijnse dans doet – **WUTANGO** 9. Hoe noem je een kreeft die een ander sterrenbeeld bedient om gewicht te bepalen? – **WEEGSCHAALDIER** 10. Scheppingsverhaal zonder winnende opslag – **GEENACES** 11. Met veel ambtelijk gedoe in voormalig Joegoslavië – **BUREAUKROATISCH** 12. Vraag en aanbod bepalen de prijs op de koningsdagkraampjes – **ROMMELMARKTWERKING** 13. Schuingedrukte geslachtsziekte – **CURSYFILUS** 14. Zanger van hits als Zelfs je naam is mooi en Golddigger – **KANYEWESTBROEK**

VERTICAAL: Eénbultig wezen dat uitlegt waarom – **DAAROMEDARIS** 1. Sprookjeskoeien die geld onder je kussen leggen na je eerste bijters wisselt – **TANDENVEE** 2. De twee eerste aardbewoners in verband met een ramp naar een andere plek brengen – **ADAMENEVACUATIE** 3. Schepper die niet van dichtbij op doel schiet – **AFSTANDSGOD** 4. Hoge en rustige kermisattractie met varkensvetcabines – **REUZELRAD** 5. Iets met ongeveer de omvang van het steelpannetje – **ORDEGROOTTEBEER** 6. Geel zuivelproduct met holtes die het mogelijk maken sneller dan het licht te reizen – **WORMGATENKAAS** 7. Iemand die bonus-hoofdprijzen boetseert en in de oven doet – **JACKPOTTENBAKKER** 8. Labyrint dat je door moet om bij aanbeden figuur te komen – **IDOOLHOF** 9. Kanaal waarover vrouwschaapjes mensenbaby's komen brengen – **OUIENVAART** 10. Als een wijk verhipt omdat er meer rijke politie komt wonen – **AGENTRIFICATIE** 11. Poëtische honingmakers zijn nooit ver – **DICHTBIJEN** 12. Ondanks de vrouw van je broer – **OFSCHOONZUS**

‘Micha Wertheim

Als taal een schil is die om de werkelijkheid heen zit, dan zijn woordgrapjes een manier om een stukje van die schil los te pellen. Zodat we even herinnerd worden aan hoe onhandig die schil is, en een glimp op kunnen vangen van wat er zich achter die schil bevindt.

Tot ver na mijn puberteit dacht ik dat met de puberteit de tijd bedoeld werd die je nodig hebt om te puberen: de puber tijd. De periode die je als jonge volwassene gebruikt om je af te zetten tegen het feit dat de wereld niet blijkt te lijken op de wereld zoals die ons als kind werd voorgesteld.

Voor mij zou die tijd er inmiddels wel op moeten zitten, maar toch kan ik mij er nog steeds maar moeilijk bij neerleggen dat als het over de pubertijd gaat, niemand beseft dat het eigenlijk over de puber tijd zou moeten gaan.

De opvatting dat taal ons helpt om de wereld beter te begrijpen heb ik nooit gedeeld. Taal zit mij juist in de weg. Een merel die fluit vergist zich niet, een danser die mooi beweegt hoeft niet uit te leggen wat er wordt bedoeld. Maar een mens die wat onder woorden probeert te brengen loopt al vast nog voor de eerste zin goed en wel diens lippen hebben verlaten.

Dat ik zwaar tegen het advies van mijn leraren een beroep gekozen heb waarin taal belangrijk is, komt niet voort uit mijn liefde voor taal, maar uit mijn gevecht. Dat u deze tekst kunt lezen komt omdat de tekstverwerker en een redacteur hard hebben gewerkt om mijn gedachten leesbaar te maken. Als gediplomeerd dyslecticus zie ik taal niet als een bal waarmee je elegant kunt spelen, maar als een tegenstander.

Gelukkig zijn er veel momenten dat ik iets verkeerd lees. Zoals die keer dat de OPZIJ die mijn moeder op het station had gekocht, groot

uitpakte met een cover waarop stond dat iedere moderne vrouw een werkster moet hebben. Toen ik het artikel las bleek het om werkstress te gaan. Iets wat voor die hoogopgeleide OPZIJ-lezeressen te verhelpen zou zijn door een werkster te nemen, maar aan dat soort praktische oplossingen wilde het vrouwenblad zich blijkbaar niet branden. Een andere keer pakte ik een flyer op voor “circus faalangst.” Ik verheugde mij enorm op alle acrobaten die niet durfden. Bij nadere beschouwing bleek het helaas niet om een circus, maar om een cursus te gaan.

Cabaretiers doen altijd een beetje neerbuigend over woordgrapjes. En als ze het zelf niet doen, dan zijn de recensenten er wel om te zeggen dat dergelijke hummer wel heel makkelijk is. Zelf denk ik daar anders over. Als taal een schil is die om de werkelijkheid heen zit, dan zijn

‘Gelukkig zijn er veel momenten dat ik iets verkeerd lees.’

woordgrapjes een manier om een stukje van die schil los te pellen. Zodat we even herinnerd worden aan hoe onhandig die schil is, en een glimp op kunnen vangen van wat er zich achter die schil bevindt.

Zoals we er bij slapstick aan herinnerd worden dat wij mensen het altijd zullen verliezen van de zwaarte kracht, zo leren woordgrapjes ons dat we al verloren hebben nog voor we onze mond goed en wel open hebben gedaan.

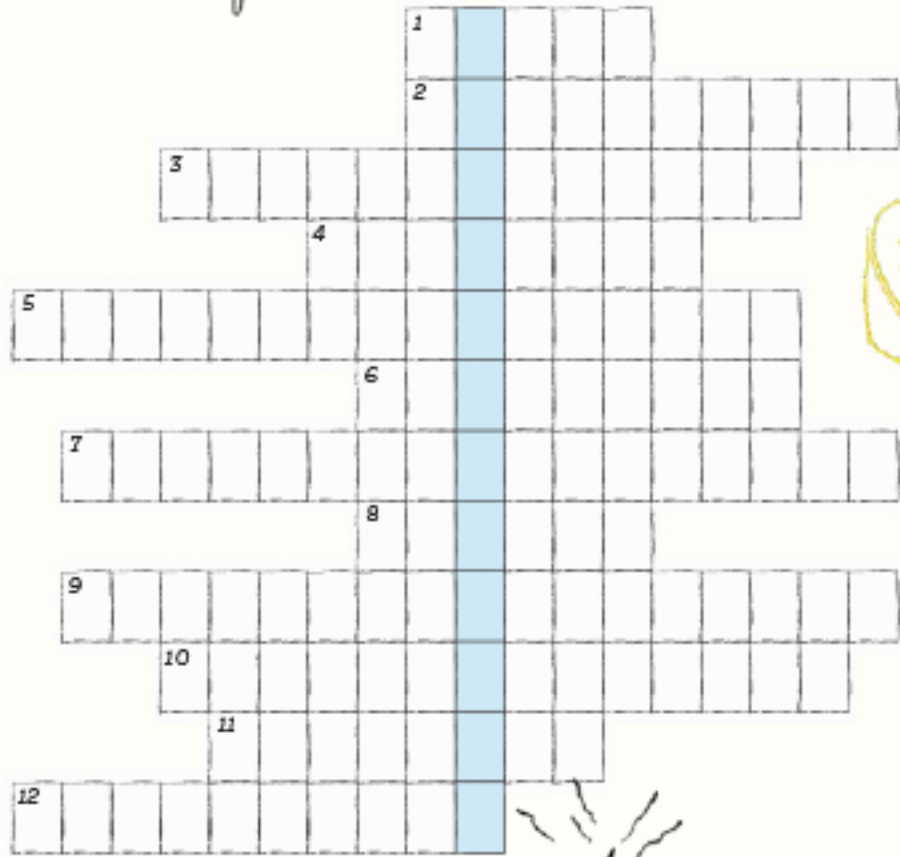
De komiek die struikelt over haar schoenen of woorden lijkt te vallen, maar in die val zit een kort moment van gewichtsloosheid. Dat is waar het om gaat bij kunst, om maar eens een woord te nemen dat de lading zelden dekt.

De Woordgraptogrammen die voor u liggen zijn daarom niets minder dan een circus gewichtsloosheid.

Kaasspecial

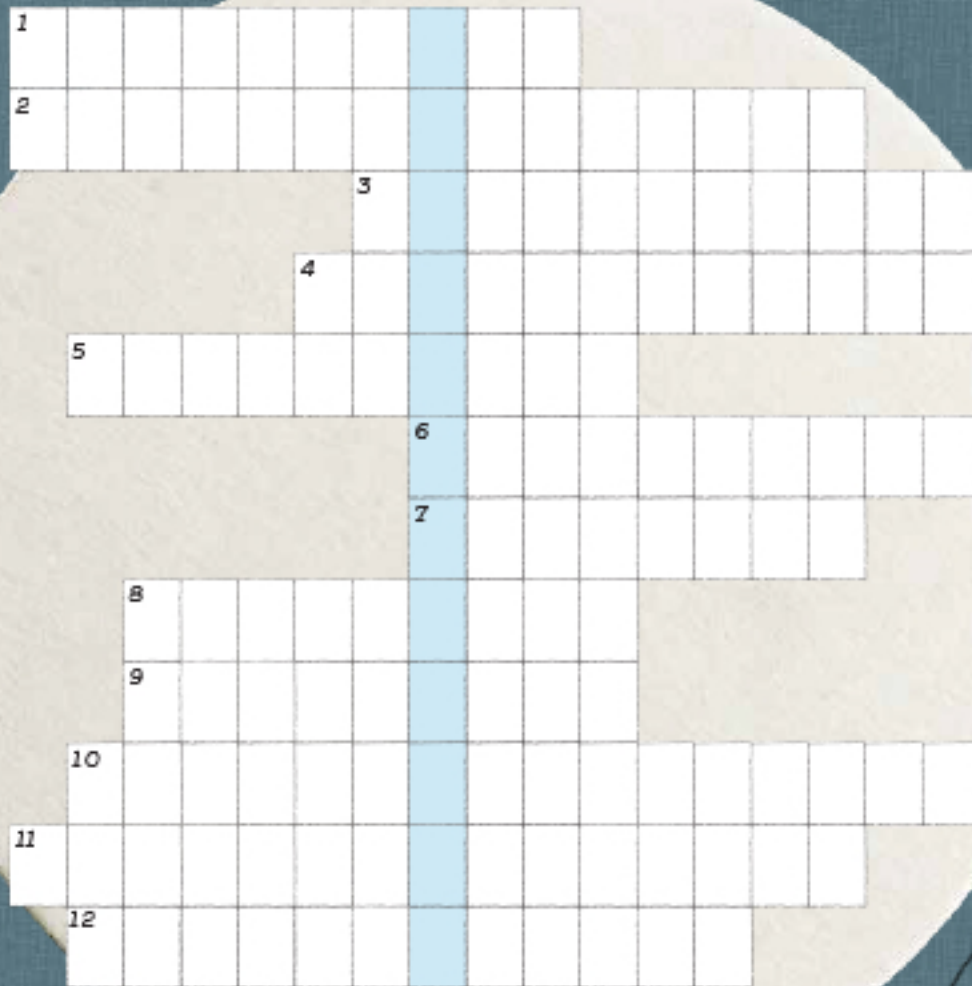
Kaasmoppen. Dat klinkt als een snack. Maar in dit geval zijn het gewoon grappen met een kaasthema. Vooral Franse zachte kaas is komisch, en staat ook wel bekend als de Président onder de grappen. Doe deze puzzel lekker na het eten met een glaasje port.

- VERTICAAL:** Viering waarbij groepje wijze zachte Franse kazen een kribbe vindt 1. Bushok van zachte kaas 2. Enorme liefhebbers van zachte kaas reizen in deze grote groepswagen, waar je ook post in kunt gooien 3. Hier kun je boeken lenen over slappe Franse kaas 4. Leger- of politieafdeling die van zachte Franse kaas houdt 5. Oud boek van Alexandre Dumas over de Franse zachte-kaassoldaten 6. Poepbacterie in zachte kaas kan achteruit vliegen 7. Komisch duo gevormd door Kees en Wim de Zachte Kaas 8. Publieke popzender met zachte Franse kaas 9. Nederlands-Italiaanse toeristische bestemming met molens en kaas voor op de pasta 10. Type kaas dat kort rijpt in Chinees gezelschapsspel 11. Strandmateriaal in Franse zachte kaas is explosief, tot problemen leidend 12. Groepssport waarbij je de schapenkaas steeds doorgeeft 13. Geperste barbecuebrandstof van steenkool en Franse kaas

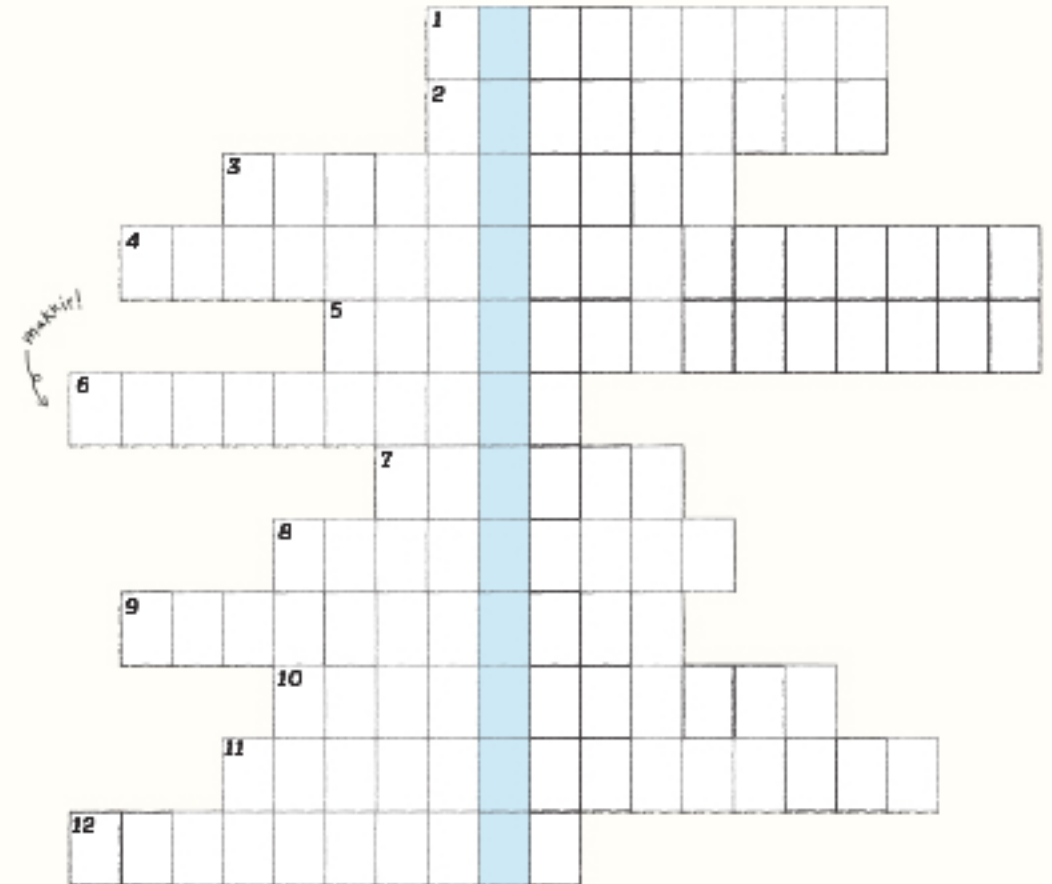
VERTICAAL: Viering waarbij groepje wijze zachte Franse kazen een kribbe vindt - BREKONINGEN
 1. Bushok van zachte kaas - ABRIE 2. Enorme liefhebbers van zachte kaas reizen in deze grote groepswagen, waar je ook post in kunt gooien - BRE FANBUS 3. Hier kun je boeken lenen over slappe Franse kaas - BR EBLIOTHEEK 4. Leger- of politieafdeling die van zachte Franse kaas houdt - BR IEGADE 5. Oud boek van Alexandre Dumas over de Franse zachte-kaassoldaten - DE BRIMUSKETIRS 6. Poepbacterie in zachte kaas kan achteruit vliegen - ECOLIBRIE 7. Komisch duo gevormd door Kees en Wim de Zachte Kaas - VANKOOTENENDEBRIE 8. Publieke popzender met zachte Franse kaas - BRERM 9. Nederlands-Italiaanse toeristische bestemming met molens en kaas voor op de pasta - PARMZAANSECHANS 10. Type kaas dat kort rijpt in Chinees gezelschapsspel - MAHJONGBELBEN
 11. Strandmateriaal in Franse zachte kaas is explosief, tot problemen leidend - BRIZAND
 12. Groepssport waarbij je de schapenkaas steeds doorgeeft - ESTAFETA 13. Geperste barbecuebrandstof van steenkool en Franse kaas - BRIKETTEN

VERTICAAL: Helwerk langs de snelweg dat altijd weer verwisseld moet worden 1. Soort Fristi uit voormalig balkanland 2. De placenta van oma 3. Niet-waargebeurd verhaal over de kruisiging 4. Iemand met verstand van goed eten in een diepe kloof 5. Ideaal waterdicht schoeisel voor mensen die zijn ontvoerd 6. Tropische hoge brandbommenplant 7. Emiraat waar het een beetje gehannes is 8. Acteur die Andy Kaufman speelt en sterk geel kruidenmengsel 9. Met een beetje medelijden en een witte zeevogel 10. Zo progressief als een verwijderbaar stukje penis 11. Proef die de politie bij je doet als je wordt aangehouden om te controleren of je nog wel zeepsopbubbel kan maken 12. 50 minuten geen les maar stekelplanten

56 713

VERTICAAL: Zandkleurtje waarvan gin smaak krijgt 1. Iemand die rijdt en tilt 2. Samentrekkingen van de baarmoeder als je je huis mist 3. Zwart-witte vogels staan hier met hun tent 4. Vegetarisch alternatief voor bijtspijkerbasis 5. Plechtigheid waarbij anarchistische jongeren in de jaren zestig gaan ophitsen en opzweepen 6. Oude draagbare Nintendo regelt je warm water 7. Kleine beroerte van schildinsect smaakt als aardappelomelet 8. Als spelers uit Siam gelijk staan aan het einde van een set 9. Frans-Belgisch-Nederlandse rivier die je schulden wegspoelt 10. Kerkachtige ramen liggen in grote opslag 11. Zuivelproduct met holtes kan stroom leveren als je er benzine in gooit 12. Cayennepeper voor borstvergroting

032 VERTICAAL: Zandkleurtje waarvan g in smaakt krijgt – JENEVERBEIGE 1. Iemand die rijdt en tilt – SJOUWFEUR 2. Samenrekkingen van de baarm oer als je je huis mist – HEIMWEEEN 3. Zwart-witte vogels sta an hier met hun tent – CAMPINGJUN 4. Vegetarisch alternatief voor bijspijkerbasis – TANDVEESVERVANGER 5. Plechtigheid waarbij anarchisten de jongeren in jaren zestig gaan ophitsen en opzweepen – PROVOCCEREMONIE 6. Oude draagbare Nintendo regelt je warm water – GAMEBOILER 7. Kleine beroerte van schildins ect smaakt als aardappelom elet – TORTIA 8. Als spelers uit Siem gelijk staan aan het einde van een set – THAIBREAK 9. Frans-Belgisch-Nederlands rivier die je schulden weg spoelt – KWIJTSCHELDE 10. Kerkachtige ramen liggen in grote opslag – GLASINLOODS 11. Zuivelproduct met holtas kan stroom leveren als je er benzine in gooit – AGGREGATENKAAS 12. Cayennepeper voor borstvergroting – CHILICONEN

029

VERTICAAL: Mooie mythische watervrouw met uitslag op de huid – ECZEEMEERMIN 1. Engels nationaal park voor mensen die er niks van weten – LEEKDISTRICT 2. De echtgenotes van je broers doen bedaren tot ze niet meer vies zijn – SCHOONSUSSEN 3. Melding van azijnig komkommertje waardoor gebied wordt ontruimd – ZUREBOMMELDING 4. Twentse stad die bij wijze van visgerij in het water wordt gegooid – WERPHENGEL 5. Testbeest dat wordt ingezet om te kijken of iets vandalismebestendig is – HUFTERPROOFDIER 6. Goddelijke sprookjes over Italiaanse bergen – DOLOMYTHEN 7. Instrument dat je kunt steken om iemand te prijzen, en waarmee je kunt aangeven dat deze persoon vakantie verdient – VERLOFTROMPET 8. Gerecht met een cijfer achter de komma – DECIMAALTijd 9. Razend populair mondiaal lied in ontwikkelingslanden – DERDEWERELDHIT 10. Romig Russisch parlement – CRÉMELIN 11. Hoofdingrediënt van zeer opvliegerige humus – DRIFTKIKKERERWTEN 12. Kever in Eerste Kamer – SENAATTOR

030

VERTICAAL: Opperold zwart snoepje is oudgediende – DROPVETERAAN 1. Hooggeplaatste katholiek met eigen rummerk – BACARDINAAL 2. Raar omlijst – FRAMED 3. Helemaal zonder fouten, maar niets om je nagels glad te maken – VIJLLOOS 4. Opwindend in het passagiersbakje van de motorfiets – ZIJSPANNEND 5. Bezoek aan haringverkoper omdat die net een kind heeft gekregen – VISKRAAMVISITE 6. Harig fruit achter vissenoer om mee te ademen – KIEUWI 7. Riedeltje dat je hoort als de telefoon gaat in christelijke streek – BIBLEBELTOON 8. Gelguldde country-pinda – JOHNNYCASHEW 9. Bord om golven te berijden, gemaakt van olifantenneus – SLURFPLANK 10. Grote ring om je heupen bewegen, als alternatief voor de uitroep waarmee je iets afwijst – AMMEHOELAHOEOPEN 11. Opmerkelijker katachtig roofdier – FRAPPANTER 12. FNV-dame die de scharrel van 007 speelt – VAKBONDGIRL

031

VERTICAAL: Helwerk langs de snelweg dat altijd weer verwisseld moet worden – VERVANGRAILS 1. Soort Fristi uit voormalig balkanland – YOGOSLAVIÉ 2. De placenta van oma – GROOTMOEDERKOEK 3. Niet-waargebeurd verhaal over de kruisiging – CRUCIFICTIE 4. Iemand met verstand van goed eten in een diepe kloof – RAVIJNPROEVER 5. Ideaal waterdicht schoeisel voor mensen die zijn ontvoerd – GIJZELLAARS 6. Tropische hoge brandbommenplant – NAPALMBOOM 7. Emiraat waar het gehannes is – GEDOEBAL 8. Acteur die Andy Kaufman speelt en sterk geel kruidenmengsel – JIMKERRIE 9. Met een beetje medelijden en een witte zeevogel – MEEUWARIG 10. Zo progressief als een verwijderbaar stukje penis – VOORHUIDSTREVENDE 11. Proef die de politie bij je doet als je wordt aangehouden om te controleren of je nog wel zeepsopbubbel kunt maken – BELLENBLAASTEST 12. Op middelbare school 50 minuten geen les, maar stekelplanten – CACTUSSENUUR

Sylvia Witteman

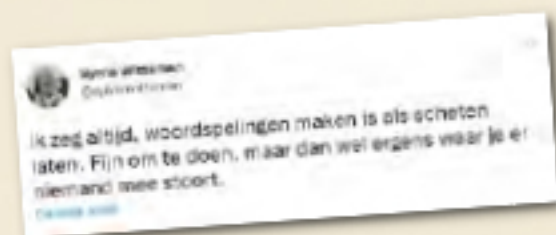
Ik herinner mij nog mijn eerste bewuste, pijnlijke confrontatie met het verschijnsel 'woordspeling'. De boosdoener was mijn oma. Ik zat bij haar aan tafel en we aten tuinbonen. Ze pakte één tuinboontje tussen de andere uit en legde het op de rand van haar bord. 'Kijk' zei ze met een schalks lachje. 'Napoleon!'. Vragend keek ik haar aan. 'Boon apart!' joelde ze. 'Een woordspeling. Leuk he?'

In mijn hoofd begon het te knetteren en vonken. Leuk? Niks leuk! Hier werd de taal, dat heilige vervoermiddel van de menselijke geest, misbruikt voor een akelig spelletje. Bonaparte, boon apart; dat was niet leuk, dat was 'verschrikkeleuk' een door Kees van Kooten gemunte term, óók een woordspeling trouwens, dus fout, fout, fout, al dekte de vlag wél de lading.

Algauw begon het me te dagen: de wereld was vol van die verwerpelijke woordspelingen. Zelfs mijn geliefde stripboeken bleken ervan vergeven. Mijn ouders hadden het eens over een 'idée fixe' (we bevonden ons in de overvloedig gepsihologiseerde jaren 70) en ik riep verbaasd: 'hee, zo heet het hondje van Asterix'.

Mijn ouders lachten, natuurlijk. Wisten zij veel? Ik pakte de albums erbij om mijn gelijk te bewijzen. Nu moesten mijn ouders nog harder lachen. 'Kijk', zeiden ze. 'Alle namen zijn woordspelingen'. Ze legden me uit wat een asterisk was, een obelisk en een idée fixe.

Hun Frans was niet zo goed, dus aan de verklaring van 'Assurancetourix' en 'Abraracourcix' kwamen ze niet toe. Die hoorde ik pas jaren later, van een nichtje dat Frans studeerde. In de nieuwe vertaling heten dat stamhoofd en die bard trouwens respectievelijk 'Heroix' en 'Kakafonix', wat een stuk lulliger klinkt, maar wél makkelijker is uit te spreken. (Van de naam

van het dorpje 'Babaorum' doorgrondde ik trouwens pas een paar jaar geleden de betekenis, toen ik bij een Franse bakker een 'baba au rhum' in de etalage zag liggen.)

De rest van de wereld vindt woordspelingen wél leuk, gezien de overstelpende hoeveelheid in het straatbeeld. Een 'Nootzaak' een 'Pablo's IJsobar' een poffertjeskraam 'Pofferdory' de groentekraam 'All you need is lof', snackbar 'Fritureluur' of 'Hans z'n Frietje' en een cementwagen met 'C'est le beton qui fait la musique' erop.

Zo vervelend allemaal! En dan al die lollige krantenkoppen in het genre 'KLM in duikvlucht', pffff... (hoewel, als zo'n kop per óngeluk grappig is, is het natuurlijk wél leuk, want per ongeleuk (ook weer Kees van Kooten). 'Paus op non actief', bijvoorbeeld, is geniaal en ook 'Dood z-jarig meisje knaagt aan Chinezen' mag er beslist wezen. Zolang er maar geen opzet in het spel is, hè? En dat is helaas maar al te vaak het geval.

'Algauw begon het me te dagen: de wereld was vol van die verwerpelijke woordspelingen.'

Mijn kinderen heb ik dan ook al héél jong uitgelegd: woordspelingen zijn een soort boeren en scheten. Je moet ze af en toe laten, daar is niets aan te doen, maar probeer het zo te doen dat een ander er geen last van heeft. Doe het dus bij voorkeur in je eentje, in een verder lege kamer, op de wc of op het balkon.

Maar ja, u weet hoe kinderen zijn. Hun boeren en scheten laten ze hardop (anders is het 'zonde'), en hun woordspelingen dus ook. Wij troffen onlangs aan de oever van een beekje een meerkoetje aan met kuikens. 'Ach kijk' zei mijn dochter. 'Meerkalfjes'. 'Nee' antwoordde mijn oudste zoon. 'Minderkoetjes'. Mijn jongste zoon opende zijn mond, maar ik stopte mijn vingers in mijn oren en rende weg.

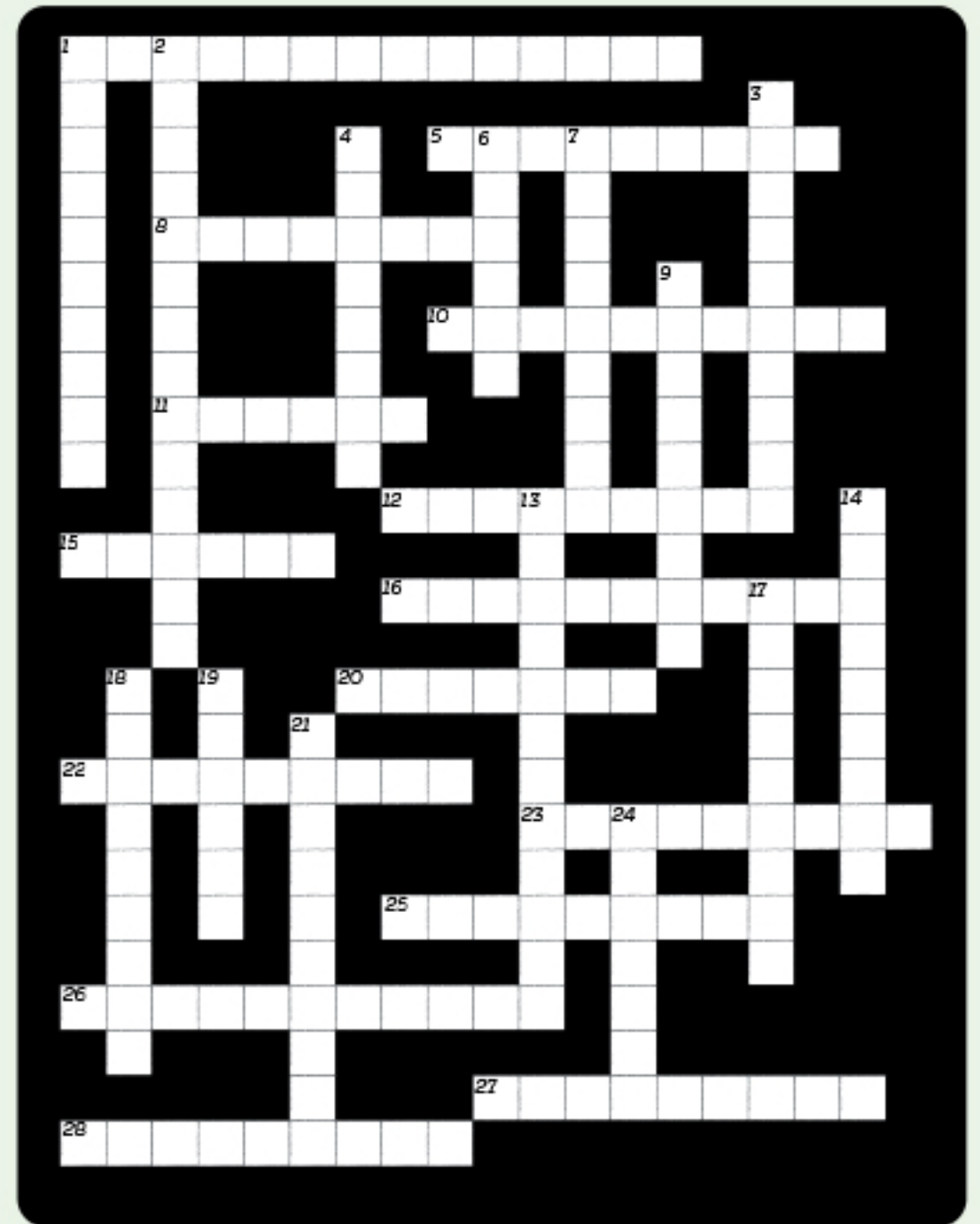
Dat is toch geen leven? Ik voel me zo eenzaam tussen al die mensen die woordspelingen wél leuk vinden. Ik ben een boon apart.

Cryptogram

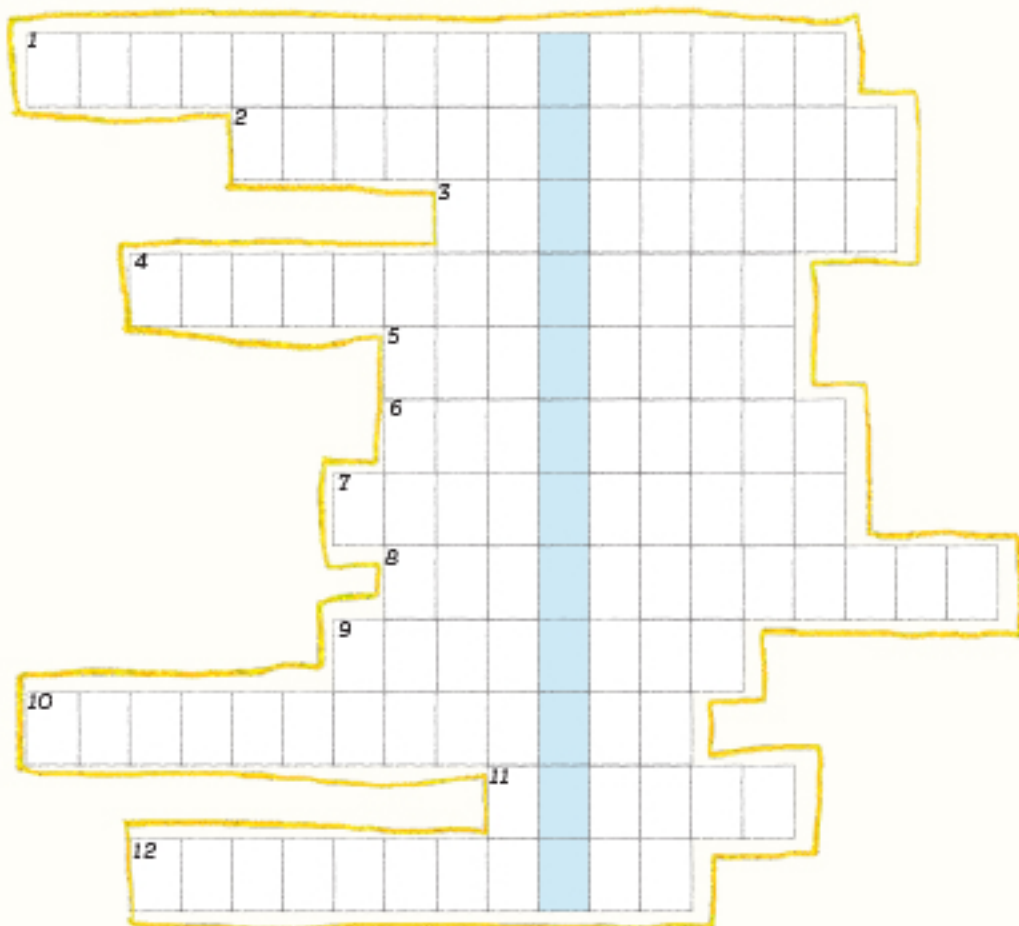
Zoals in de introductie beloofd, hierbij mijn eigen cryptogram. Een goed cryptogram maken is veel moeilijker dan ik dacht. Niet alleen om de opgaven te bedenken, maar vooral om al die woorden overal te laten overlappen. Wat een gedoe. Net als die 3D puzzel trouwens. Maar wel leuk. Veel succes, en mocht je de antwoorden niet weten, bedenk dan uit frustratie of flauwigheid vooral zelf een nieuw soort puzzel. Dan zie ik jouw boek over vijf jaar hopelijk ook verschijnen.

HORIZONTAAL 1. Helemaal verdwaald zijn op rails nabij zon 5. Winkel voor klein verdriet en paddo's 8. Mengelmoesje met flinke muis als dessert 10. Bovenbeen van huisbemiddelaar is een werkveld 11. Dokter heeft een springerige danspenis 12. Voorheen een straat maar nu kun je er je auto reinigen 15. Gajes met eigen wagon 16. Naar droompaard 20. Moederonderneming blijkt een leeg object 22. Haastig kijken hoe zwaar iets is, terwijl je nog op grote straat rijdt 23. Gehuwden doen niet aan nepsels 25. Iemand die met enorm succes leegstaande glastuinbouw inneemt om te wonen 26. Hoogmoedig omdat je op eigen kracht een rekening hebt betaald 27. Als men meer dan genoeg water op meneer Pardoel gooit, lijkt hij wel een biertje 28. Bezopen van de nasmaken van de wijn

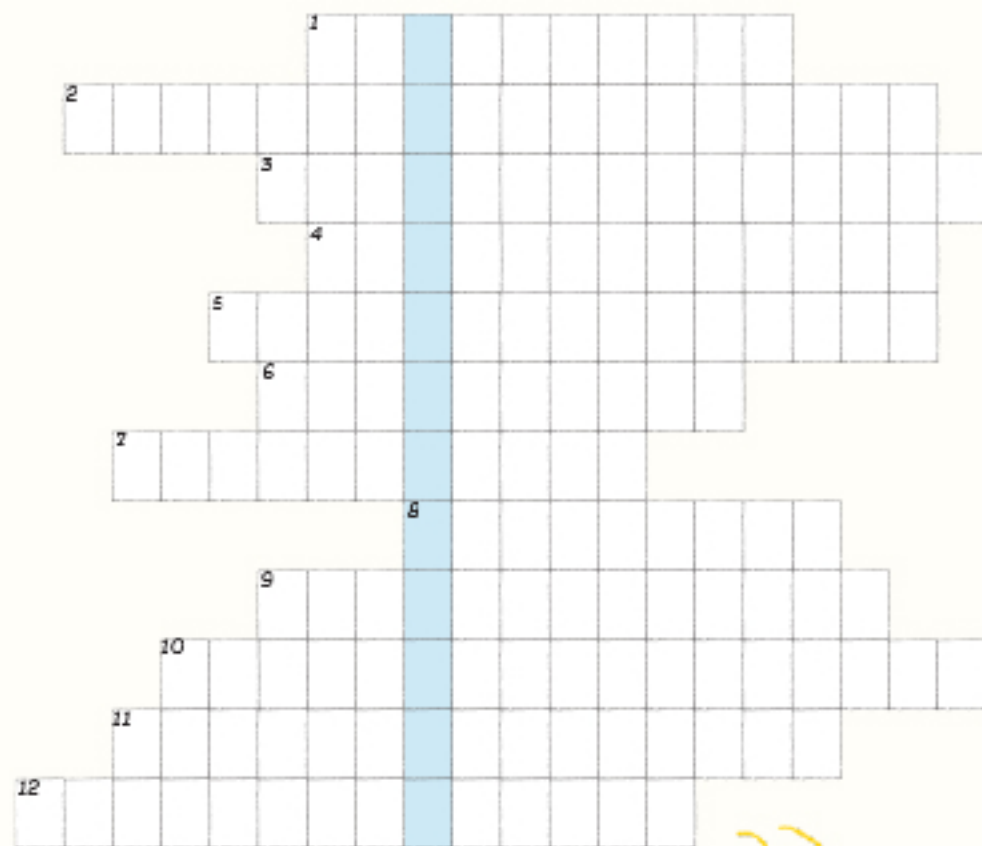
VERTICAAL 1. Quiche zonder al te veel overtuiging neigt naar gewone taart 2. Niet lang genoeg knallen 3. Bij Gouda in de buurt beroept men zich op het mogen doden 4. Dubbelfilm over Belgische stad 6. Uitgeput soort planten of dieren vormen een sompig gebied 7. Hol met Alzheimer, het is de investering waard 9. Agenten die orde bewaken op plek waar schepen vol klauwtjes aanmeren 13. Kwijlend kijken hoe een bierkraag lekt op een heupbot 14. Geliefden die een beestje uitpersen 17. Glijden van ijsbaan als een kleurige waterdichte schoen 18 (Niet meer) cirkelvormige omzwervingen maken 19. Tas voor op gala is kloteding 21. Opperwezens in de verte die aanbidden 24. Kapsel was niet zijn voorloper van Windows

VERTICAAL: Attractiepark in Harderwijk met veel kak 1. Excelbestand om grote besmettingsevenementen bij te houden 2. KJ, het meisje dat altijd ziek is, maar zondag niet 3. Engelse schemerweg is water in de sloot 4. Daft Punk-hit met Pharrell, over stokbrood 5. Golfplank om je vette pootjes aan af te vegen 6. Geld of achterwerk dat in sommige culturen wordt ingebracht door de vrouw die gaat trouwen of haar familie 7. Deze band splitst zee om naar Paradise City te gaan 8. Instrument om van afstand naar een buitenechtelijke realiteit te loeren 9. Jungleheld in land waar het komende WK voetbal wordt gespeeld 10. Soort telefoontjes voor de korte afstand, om Lord of the Rings door voor te lezen 11. Voorovergebogen dochter van je ouders lijkt op een haagboompje 12. Jiddische muziek op Almeloze tribunes

VERTICAAL: Eeuwenoud bordspel waarmee je walging uitroept 1. Broedplekje van een gevederd diertje, vol Franse sneeuw 2. Serie over knappe strandwachten in beruchte gevangenis 3. Neveneffecten van vaccins die naar rood vruchtje smaken 4. Nachtfliedderaar probeert iedereen op zelfde niveau te krijgen 5. Opvouwbaar roddelzigtje 6. Op deze plek op zee haalt natuurkundige Niels zwart goud naar boven 7. Spul voor de basislaag als je het ravijn een kleurtje wilt geven 8. Vijf, vier, drie, twee, één... Mondzweer 9. Kurkachtig omhulsel van eik, iep of plataan mag één wedstrijd niet meedoen 10. Filmcyborg die kabinetten smeedt 11. Duitse alsmaar rechtdoor mayo 12. Rozijnenbrood van de rivaal

VERTICAAL: Theo Wesselo en Sylvester Seallone spelen de gluurbuur, de Föhn en de familie Magdat – **REMBOENRAMBO** 1. Omzigt die in een andere positie groovende jazz maakt – **FUNKYELDERS** 2. Een mooie beler in de vorm van Van Erven Dorens zonder haar – **BEUKAAL** 3. Lange groene groente met het doel geld te verdienen – **KOMKOMMERCIEEL** 4. Bloem met bakpoeder dat eigenhandig op pad kan – **ZELFRIZEND BAKMEEL** 5. Heilige stralenkrans voert ook de poep af – **AURKOOLO** 6. Glooiend gebied in Drenthe provincie kent gebreken aan de wervels – **UTRECHTSEBUVELRUG** 7. Huis voor gelijkgestemde familie – **EENSGEZINDWONING** 8. Hoogste gemeentecoörganisatie vooral opsmuk en praalvertoon – **SIERRAAD** 9. Net Broer Konijn, maar een vrouwelijke la ngoor is familie van André de zanger – **HAASZUS** 10. Regisseur van Dog of Fates en Kingdom Moonrise – **WES ANDERSON** 11. Zo noemt je een gezichtsbepalend kleefgstuuk dat zich altijd zeer goed op de gevoelige plaats laat zetten – **FOTOGENIKAB** 12. Zonder geluid en zonder fijn puin – **GRUSLOOS**

VERTICAAL: Attractiepark in Harderwijk met veel kak – **DROLFINARIUM** 1. Excelbestand om grote besmettingsevenementen bij te houden – **SUPERSPREADSHEET** 2. KJ, het meisje dat altijd ziek is, maar zondag niet – **AFGEKORTJAKJE** 3. Engelse schemerweg is water in de sloot – **AVONDRoad** 4. Daft Punk-hit met Pharrell, over stokbrood – **BAGUETTELUCKY** 5. Golfplank om je vette pootjes aan af te vegen – **SURFETJE** 6. Geld of achterwerk dat in sommige culturen wordt ingebracht door de vrouw die gaat trouwen of haar familie – **BRUIDSGAT** 7. Deze band splitst zee om naar Paradise City te gaan – **GUNS 'N MOSES** 8. Instrument om van afstand naar een buitenechtelijke realiteit te loeren – **AFFAIREKIJKER** 9. Jungleheld in land waar het komende WK voetbal wordt gespeeld – **QATARZAN** 10. Soort telefoontjes voor de korte afstand, om Lord of the Rings door voor te lezen – **WALKIETALKIEN** 11. Voorovergebogen dochter van je ouders lijkt op een haagboompje – **BUKZUS** 12. Jiddische muziek op Almelse tribunes – **HERAKLEZMER**

070

VERTICAAL: Eeuwenoud bordspel waarmee je walging uitroept – **GADVERDAMMEN** 1. Broedplekje van een gevederd diertje, vol Franse sneeuw – **VOGELNEIGE** 2. Serie over knappe strandwachters in beruchte gevangenis – **GUANTANAMOBAYWATCH** 3. Neveneffecten van vaccin die naar rood vruchtje smaken – **AARDBIJWERKINGEN** 4. Nachtvladderaar probeert iedereen op zelfde niveau te krijgen – **NIVELLEERMUIS** 5. Opvouwbaar roddelzitte – **ACHTERKLAPSTOEL** 6. Op deze plek op zee haalt natuurkundige Niels zwart goud naar boven – **BOHREILAND** 7. Spul voor de basislaag als je het ravijn een kleurtje wilt geven – **AFGRONDVERF** 8. Vijf, vier, drie, twee, één... Mondzweer – **AFTTELLEN** 9. Kurkachtig omhulsel van eik, iep of plataan mag één wedstrijd niet meedoen – **BOOMSCHORSING** 10. Filmcyborg die kabinetten smeedt – **INFORMATERMINATOR** 11. Duitse mayo of ketchup gaat alsmaar rechtdoor – **IMMERGERADESAUS** 12. Rozijnenbrood van de rivaal – **CONCURRENTEBOL**

071

VERTICAAL: Land met draaiknop waardoor het altijd 21 graden blijft – **THERMOSSTAAT** 1. Onbeantwoorde Engelstalige oproep in een dikke (Nederlandstalige) nevel – **MISTCALL** 2. Dit zuivelalternatief is in opkomst onder agenten – **HANDHAVERMELK** 3. Eiland in Zuid-Holland met veel Chinese moslims – **OEIGOEREEOVERFLAKKEE** 4. Tegenstrijdigheid in plastic chemisch-toilethuisje voor bouwvakkers op straat – **CONTRADIXI** 5. Romantisch blauw bloempje waarop Friedrich de filosoof gek was – **VERGEETMENIETSCHZE** 6. Zanger met bril met meerdere brandpunten – **MULTIVOCALIST** 7. Restje Frans fruitjes onder de neus lijkt op gezichtsbehering – **SNORBET** 8. Een setje woorden van 100 gram begint met een hoofdletter en eindigt met een punt. Maar het slaat nergens op – **ONSZIN** 9. Geheelde wond op mannelijk geslacht blijft wel zichtbaar – **LIDTEKEN** 10. Lekker op de muziek bewegen in een bijbehorend gebouw – **DEPENDANSEN** 11. Snelle tweewieler van meneer Charles, Fuego, Slijngaard – **RAYSFIETS** 12. Leuke set aan liedjes voor op de wc – **PLEELIST**

Het woordgraptogram is een uitdagende, talige en grappige puzzel. Bij elk goed antwoord krijg je naast een dopaminerush óók een glimlach of zelfs lachkick cadeau. Al vijf jaar maakt Wisse Beets wekelijks een nieuw woordgraptogram voor de Volkskrant. Zo bedacht hij *Kurt Co-Bain Marie*; de chocoladesmelten de grungeheld, *Bambigu*; het beroemde hertje dat op meerdere manieren uit te leggen is en de struikkussende *Plantzoenendienst*.

Ruim 2000 van deze vondsten deelt hij in puzzelvorm in dit woordgraptogramboek, met honderd speciaal samengestelde puzzels en tien gloednieuwe themapuzzels. Met ook: verhalen óver puzzelen, absurde puzzelweetjes, een stoomcursus zelf woordgrappen maken en gastbijdragen van Micha Wertheim en Sylvia Witteman.

met illustraties van

MEREL
CORDUWENER

FLANMINGO

CAMPINGUIN

